Plaatselijke aanduiding bouwhistoriemonument

Lange Hezelstraat 31; Hessenberg 31

Aanwijzingsbesluit
n.t.b

ID-code
2778

Redengevende omschrijving van het bouwhistoriemonument

KORTE BOUWGESCHIEDENIS
De Lange Hezelstraat is al eeuwenlang een belangrijke uitvalsweg. Het volgt het tracé van de Romeinse weg die tussen de legerbasis op de Hunnerberg en de grafvelden in het lager gelegen westen lag. Westelijk van de grafvelden ontwikkelde zich in de eerste eeuw na Christus een nieuwe Romeinse nederzetting die in 104 de naam *Ulpia Noviomagus Batavorum* kreeg. Rond 270-280 was deze nederzetting weer verlaten. De vermelding van de straatnaam komt voor het eerst vorm in 1310: '*Hese straet, lopend naar het dorp Hees'*. Sinds de middeleeuwen vormt het één van de centrale Nijmeegse straten, onderdeel van de centrale as met veel grote koopmanshuizen. In de zij- en achterstraten lagen verschillende kloosters. Veel panden in de straat zijn honderden jaren oud en gesitueerd op smalle, diepe percelen. Vanaf ongeveer 1880 werd de Lange Hezelstraat een winkelstraat. Vanwege de Romeinse oorsprong wordt zij daarom de oudste winkelstraat van Nederland genoemd. Sindsdien hebben meerdere winkels in het pand op nummer 31 gezeten.

Voor zover bekend vormen de panden aan de Lange Hezelstraat 31 en Hessenberg 31 al sinds in ieder geval het begin van de negentiende eeuw een geheel. De kelder van de Lange Hezelstraat is het oudst en gaat terug tot de late middeleeuwen of de 16e eeuw. Deze is in steen overwelfd met een tongewelf in de lengte van het pand. Het voorhuis dateert vermoedelijk uit rond het tweede kwart van de negentiende eeuw maar heeft een oudere basis. De bouwdatum van het achterhuis is onbekend, het is (gedeeltelijk) vernieuwd in 1913. Vloerverschillen wijzen nog wel op een historische tweedeling, ontstaan omdat de Hessenberg iets hoger ligt op één van de Nijmeegse heuvels. De gevel van het achterhuis is uitgevoerd in eenvoudige baksteenarchitectuur waarvan de bouwaanvraag en -tekeningen ontbreken.

Begin twintigste eeuw zat er een bakkerij in het pand aan de Lange Hezelstraat, en voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog, de Blauwe Hal. Daar konden mensen langskomen voor een warm-koud buffet. De vurenhouten kapconstructie van het voorhuis is in 1964 gesloopt, hier kwam een plat dak voor in de plaats. Om het nieuwe dak gelijk te leggen met dat van het achterhuis, is op ongeveer een meter boven de oorspronkelijke zoldervloer een nieuwe enkelvoudige balklaag aangebracht. Voor zover bekend is deze oorspronkelijke zoldervloer met oorspronkelijke zoldertrap nog aanwezig en daarom van bouwhistorische waarde.

In 1985 vond een kleine aanpassing aan de voorgevel plaats. De Lange Hezelstraat heeft nu een witgeschilderde bakstenen gevel met over de hele breedte een winkelpui van twee vensterassen breed en van boven recht afgesneden. De twee vensters waren ooit empire-schuifvensters, maar zijn inmiddels vervangen door draairamen. De katrollen voor de contragewichten zijn nog zichtbaar. Na het opstellen van de bouwhistorische verkenning in 2002 zijn volgens het digitaal bouwarchief Nijmegen geen aanpassingen meer gedaan. Daarom kan ervanuit worden gegaan dat de bouwhistorische elementen zoals omschreven in 2002 nog steeds aanwezig zijn. Tegenwoordig zit er weer een bakkerij in het pand.

Vervolgvel
1

OMSCHRIJVING VAN HET BOUWHISTORIEMONUMENT
Een locatiebezoek was niet mogelijk. Deze omschrijving is gebaseerd op het exterieur en de bouwhistorische verkenning uit 2002. Lange Hezelstraat 31/Hessenberg 31 bestaat uit een aaneengesloten voorhuis en achterhuis. De parcellering is historisch, net als waarschijnlijk de scheidingsmuren met beide buurpanden. Beide bouwdelen worden grotendeels door een plat dak afgesloten, alleen het achterhuis heeft aan de straatzijde een dakschild. Het voorhuis heeft een kelder en twee bouwlagen. De kelder bevindt heeft een tongewelf in de lengte van het pand. De voorgevel bestaat uit een witgeschilderde bakstenen gevel van twee vensterassen breed. Zover bekend is de gevelindeling van begin twintigste eeuw nog (grotendeels) aanwezig. De achtergevel bestaat uit eenvoudige baksteenarchitectuur. De gebouwen hebben gedeelde muren met de buurpanden. De bouwhistorische waarden van de kapconstructie zijn verloren gegaan bij de vernieuwing in 1963. Volgens de bouwhistorische verkenning uit 2002 is vooral de oude kelder van bouwhistorische waarde. Hier kunnen vermoedelijk nog de oorspronkelijke zoldervloer en -trap en de scheidingsmuren aan worden toegevoegd.

WAARDERING
Lange Hezelstraat 31/Hessenberg 31 heeft bouwhistorische waarde vanwege de nog aanwezige laatmiddeleeuwse of zestiende-eeuwse kelder met tongewelf; de vermoedelijk nog aanwezige oorspronkelijke zoldervloer met zoldertrap; de vermoedelijke historische scheidingsmuren.
Het pand heeft stedenbouwkundige- en structuurwaarde als onderdeel van de historische stadsstructuur en vanwege de historische parcellering.

Bronnen:
Digitaal Bouwarchief Nijmegen.
Wijnand Bloemink, bouwhistorische verkenning Lange Hezelstraat 31 & Hessenberg 31, Nijmegen, 23 juli 2002.
Wijnand Bloemink *et al*, *Verborgen Verleden. Bouwhistorie in Nijmegen* (Utrecht, 2004).
Wilfried Uitterhoeve *et al, Nieuwe Historische Atlas van Nijmegen. 2000 jaar stad aan de Waal* (Nijmegen, 2018).
https://www.noviomagus.nl/h1.php?p=Plattegronden/VanSon/VanSon.htm

Kadastrale tenaamstelling	12 januari 2023
Kadastrale aanduiding	
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	1805

Foto’s op vervolgvel

Vervolgvel
2

Historische parcellering in 1832. Bron: HISGIS.

Huidige parcellering.

Vervolgvel
3

Foto van de kelder, genomen in 2002. Bron: Bouwhistorische verkenning 2002.

Vervolgvel
4

Voorgevel Lange Hezelstraat 31.

Vervolgvel
5

Gevel Hessenberg 31.
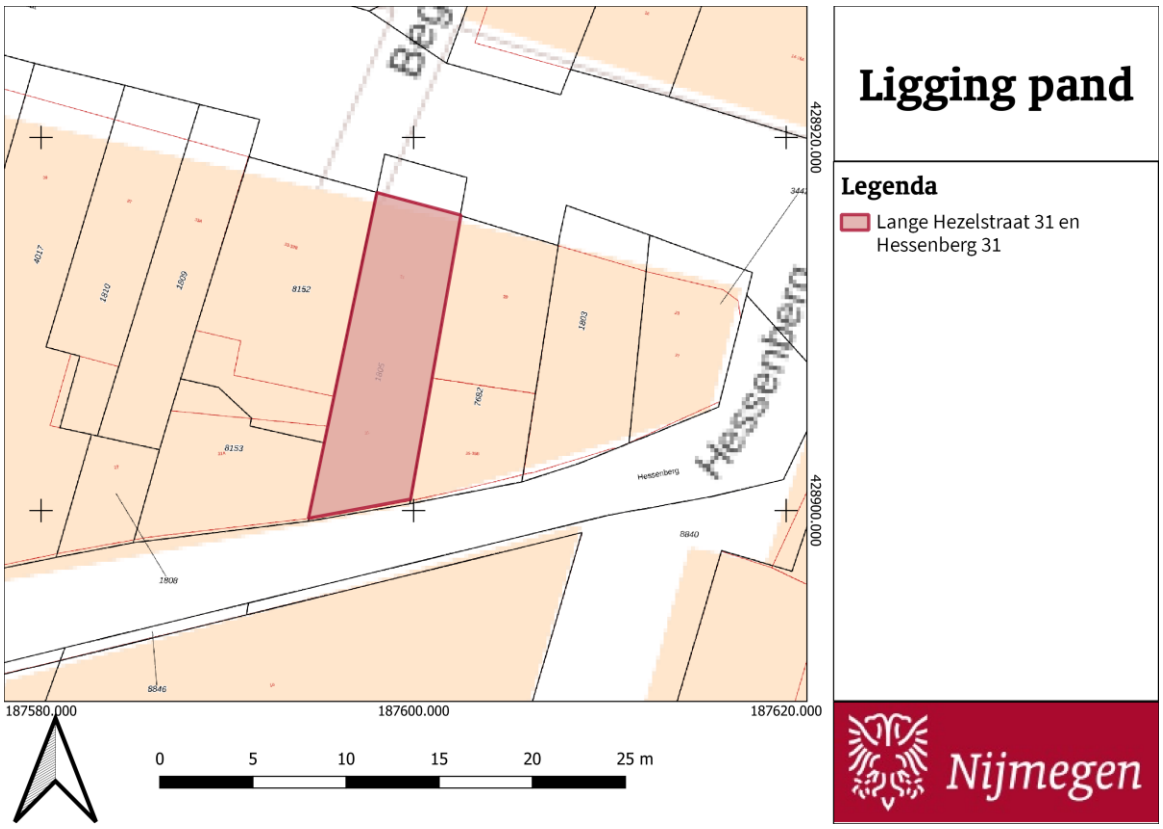
Vervolgvel
6